Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: U 55/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2018/842/EU sitovista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021-2030 ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi (taakanjakoasetus) muuttamisesta

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan komission 14. päivänä heinäkuuta 2021 julkaiseman niin kutsutun 55-valmiuspaketin lainsäädäntöehdotuksesta liittyen EU:n taakanjakoasetuksen (2018/842/EU) muuttamiseen (KOM/2021/555 lopullinen). EU:n ehdotus taakanjakoasetuksen muuttamisesta on yksi 55-valmiuspaketin kahdestatoista lainsäädäntöehdotuksesta, joilla tavoitellaan EU:n kasvihuonekaasupäästöjen ja -poistumien yhteenlaskettua vähennystä 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. EU:n pitkän aikavälin tavoite on olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Vuosien 2030 ja 2050 tavoitteet on kirjattu eurooppalaiseen ilmastolakiin.

55 prosentin päästövähennys vuoteen 2030 mennessä edellyttää päästövähennysten kiristämistä nykylainsäädäntöön verrattuna päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektoreilla. Taakanjakosektorin päästöihin kuuluvat muun muassa liikenne, maatalous, rakennukset ja rakentaminen, työkoneet, jätesektori ja F-kaasut. Komission taakanjakoehdotus sisältää jäsenmaakohtaiset sitovat päästövähennystavoitteet, jotka ovat määritetty BKT/asukas -kriteerin mukaan, eli noudattaen samaa taakanjakomäärittelyä, kuin voimassa olevassa taakanjakoasetuksessa. BKT/asukas -kriteerin soveltamiseen komissio on tehnyt joitain pieniä poikkeuksia mailla laskettuihin päästötavoitteisiin, mutta tämä ei koskenut Suomea. Komission ehdotuksessa Suomen taakanjakosektorin vuoden 2030 velvoite nousee 39 % tavoitteesta tasolle 50 % verrattuna vuoden 2005 päästöihin, mikä on suurin ehdotettu jäsenmaakohtainen tavoite yhdessä neljän muun jäsenmaan kanssa. Komissio ehdottaa taakanjakosektorin EU-tason tavoitteen nostoa 30 prosentista 40 prosenttiin perustuen omiin vaikutustenarvioihin.

VTT pitää hyvänä, että EU on kiristänyt päästötavoittettaan 40 prosentista 55 prosentiin vuoteen 2030 mennessä, joka on myös paremmin linjassa Suomen vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen kanssa. VTT:n koordinoimassa VN-TEAS -HIISI-hankkeessa[1] on arvioitu, kuinka Suomi voisi saavuttaa ehdotetun 50 % taakanjakosektorin tavoitteen vuoteen 2030 mennessä. Laskelmien perusteella 50 % tavoite on Suomelle hyvin haasteellinen ja edellyttää lisäpäästövähennyksiä kaikilla taakanjakosektorin alueilla. Hankkeessa laaditun arvion mukaan taakanjakosektorin kokonaispäästöt alenevat nykytoimin, eli WEM-skenaariossa[2] vuoteen 2030 mennessä 22,6 Mt:n tasolle, joka on noin 5,3 Mt suurempi kuin arvioitu uusi 50 %:n vähennystavoite edellyttäisi. VTT:n arvion mukaan lisäpäästövähennysten rajakustannus voisi nousta noin 120 €/t CO_2 ekv. -tasolle vuonna 2030, jonka jälkeen rajakustannus kääntyy laskuun. Hyödyntämällä täysimääräisesti joustoja[3] rajakustannusta voidaan laskea noin 100 €/t CO_2 ekv. -tasolle vuonna 2030. VTT kannattaa siten valtioneuvoston näkemystä, että Suomelle kohdennetun one-off -jouston tasoa olisi perusteltua nostaa, jotta päästövähennykset voidaan saavuttaa kustannustehokkaasti. HIISI-hankkeessa ei ole tarkasteltu komission ehdottaman

[1] Hiilineutraali Suomi 2035 - Ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset -hanke laatii laskennallisia ja laadullisia arvioita, joita hyödynnetään kansallisen ilmasto- ja energiastrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman laadinnassa yhteistyössä VTT:n, Luke:n, Syke:n, THL:n ja PTT:n kanssa. Ks. www.hiisi2035.fi

[2] WEM (With Existing Measures) -skenaarioon on sisällytetty ilmasto- energiapoliittiset toimet ja päätökset 31.12.2019 asti. 1.1.2020 lähtien tehdyt ilmasto- ja energiapoliittiset toimet ja päätökset ovat mukana WAM (With Additional Measures) -skenaariossa. WAM-skenaariossa on ilmastolakiesityksen mukaiset kokonaispäästövähennystavoitteet vuosille 2030 (-60 %), 2035 (hiilineutraalisuus), 2040 (-80 %) 2050 (90 %), ja taakanjakosektorin osalta komission esittämä 50 %:n tavoite vuonna 2030.

[3] one-off -jousto päästökauppasektorilta 0,7 Mt/a 2021-2030 ja LULUCF-jousto 0,45 Mt/a 2026-2030

tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen sisällyttämistä päästökaupan piiriin tai erillisen päästökaupan muodostamista tieliikenteen ja rakennusten päästöistä.

Huomioiden päästövähennystoimien kiireellisyys, VTT kannattaa valtioneuvoston näkemystä, että tieliikenne ja rakennusten lämmitys säilyvät edelleen vain taakanjakosektorin piirissä vuoteen 2030 asti, mikäli varmistetaan joustojen käyttömahdollisuus. VTT pitää kuitenkin hyvänä, että jatkossa päästökauppasektoria laajennetaan siten, että taakanjakosektorin jäsenmaakohtaisista sitovista velvoitteista voitaisiin luopua 2030 jälkeen. Laadittaessa kansallisia ilmasto- ja energiapoliittisia suunnitelmia ja toimia olisi tärkeää tietää, tuleeko komissio ehdottamaan muutoksia sektorijakoon tai kiristämään jäsenmaiden taakanjakosektorin tavoitteita entisestään vuoden 2030 jälkeen.

Euroopan komission 55-valmiuspaketin kaksitoista lainsäädäntöehdotusta sisältää lukuisia yhteis- ja ristikkäisvaikutuksia, joiden merkitystä Suomen näkökulmasta on tällä hetkellä mahdotonta arvioida. VTT haluaa korostaa riittävän laaja-alaisen analyysin tärkeyttä, jossa lisäksi tulisi syventyä komission omiin vaikutustenarvioihin säädösehdotuspaketista. Kuten aiemmin, komission julkaisemat vaikutustenarviot ja niiden raportointi sisältävät niukasti jäsenmaakohtaista tietoa tuloksista ja etenkin lähtöoletuksista, jonka vuoksi läpinäkyvyys on verrattain heikkoa. Olisi siten toivottavaa, että jäsenmaat saisivat laajemmin käyttöönsä maakohtaisia aineistoja, joiden avulla pystyttäisiin laatimaan vertailuja vastaaviin kansallisiin analyyseihin.

Espoossa 26. lokakuuta 2021

Tiina Koljonen
Research team leader
Scenario planning to carbon-neutrality

Antti Arasto
Vice President
Industrial energy and hydrogen